

İlkokul Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Sınıf Öğretmenlerinin Rolü

Necmiye KARAKULLUKCU¹ Yaşar ÇELİK²

Öz: Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki rollerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma evrenini 2014 – 2015 eğitim – öğretim yılında Samsun iline bağlı devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem belirlenirken öncelikle çalışma evreninde yer alan öğretmenler, merkezi atama yönetmeliğinde yer alan eğitim bölgelerine göre iki bölgeye ayrılarak tabakalı örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Belirlenen tabakalar içerisinde öğretmenlerin araştırmaya dahil edilmesinde, görev yaptıkları okullar rasgele yöntemle belirlenerek, gönüllülük esasına göre araştırmaya dahil edilmişlerdir. Araştırma toplam 539 sınıf öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Tekgül (2013) tarafından geliştirilen “Öğretmen Görüşleri” anket formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizi için istatistik paket programı SPSS 17.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programından yararlanılmıştır. Araştırmada anket yoluyla toplanan veriler, frekans ve yüzde dağılımları hesaplanarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin genel olarak kitap okuma ve okutma konusunda her zaman çaba gösterdikleri ve öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkilerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler:
İlkokul, Okuma, Okuma alışkanlığı

The Role of Classroom Teachers in Gaining Reading Habits to Primary School Students

Abstract: This research aims to determine the opinions of classroom teachers about their role in students' acquisition of reading habits. The population of the research consists of classroom teachers working in public schools in Samsun during 2014 - 2015 academic year. Simple random sampling method was used in the study. The teachers included in the study population were divided into two districts defined in the central assignment regulation, and the stratified sampling method was used. The participants were selected among randomly layered school districts on voluntary basis. The study sample included 539 classroom teachers. “Teacher Opinions” questionnaire form developed by Tekgül (2013) was used as data collection tool. Statistical package program SPSS 17.0 (Statistical Package for the Social Sciences) was used to analyze the data. The data collected through the survey were analyzed by calculating the frequency and percentage distributions. The result of the study indicate that classroom teachers have always struggled in reading however, their efforts on students' acquisition of reading habits were found at a moderate level.

Key Words:
Primary school, Reading, Reading habits

Geliş Tarihi : 05.05.2020
Kabul Tarihi : 25.09.2020
Yayın Tarihi : 30.12.2020

¹ Öğretmen, Emirmusa ilkokulu, necmiyecakmakli@gmail.com, ORCID:0000-0002-8666-0987

² Dr. Öğr.Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim, ycelik@omu.edu.tr, ORCID:0000-0001-8159-5189

GİRİŞ

Günümüzde teknolojinin gelişimine paralel olarak bilgi kaynakları ve kaynaklara ulaşım imkanları artsa da (Yurtbakan, 2017) bu gelişme okumanın en önemli bilgi kaynağı olma özelliğini değiştirmemektedir (Balci, 2009). Çünkü, yenilik ve değişikliklere uyum sağlayarak bilgiyi dönüştürebilmesi için kişinin okuma ve anlama becerisine sahip olması gerekmektedir (Katrancı, 2015).

Okuma; görme, dikkat, algılama, hatırlama, seslendirme, anlamlandırma, sentezleme, çözümlenme ve yorumlama gibi birbirinden farklı öğelerin bir araya gelmesiyle oluşan zihinsel bir süreçtir (Balci, 2009; Coşkun, 2002; Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2004; Sevmez, 2009). Okuma, görme, anlama ve zihnin ortak ürünü olduğundan bunlardan birinin eksikliği okumayı güçleştirmektedir (Aytaş, 2005; Çiftçi, 2007; Güneş, 2000; Koç ve Müftüoğlu, 1998). Okuma bazı yazarlarca gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucunda görülen kelime şekillerinin anlamlarının kavranması ve seslendirilmesi şeklinde tanımlanmıştır (Öz, 2011; Kayalan, 2002; Uluğ, 1995).

Okuma, tanıma, sindirme, geçişli bütünleştirme, derinleştirme, saklama ve koruma, anımsama ve iletişim evrelerine ayrılarak incelenebilir. Okuyucu tanıma aşamasına alfabeyi tanımakla işe başlar. Sindirme aşamasında ışık ışınlarının kelimelerin üzerine düşmesiyle birlikte göz bu birimleri alarak optik sınırlar vasıtasıyla beyne ulaştırır. Geçişli bütünleştirme aşamasında kelimeler arasında ilişkiler kurularak anlam çıkarılır. Derinleştirme aşamasında okunanların ön bilgilerle ilişkilendirilerek bir eleştiri süzgecinden geçirilerek kabul veya reddetme işlemine tabi tutulur. Saklama aşamasında bilginin depolanması söz konusudur. Bu saklamanın uzun süreli belleğe aktarılması beklenir. Anımsama aşaması saklanan bilgilerin uzun süreli bellekten çağırılması ve kullanılmasıdır. İletişim aşaması ise kazanılan bilgilerin tamamının veya bir kısmının bilgi alışverişinde kullanılmasıdır (Kayalan, 2002).

Okuma alışkanlığı, bireyin okuma eylemini bir ihtiyaç olarak görüp hayatı boyunca düzenli ve sürekli bir şekilde yapmasıdır (Bayram, 1990; Devrimci, 1993). Edinilen bilgilerin hayatın her anında kullanılabilmesi için okuma, bilinçli ve verimli olarak alışkanlık haline getirilmelidir. Çünkü insan okumadıkdan sonra kalıcı ve yararlı bilgilere sahip olamayacak, düşünüp sorgulayamayacak, olaylara hep aynı pencereden bakacaktır (Aslantürk, 2008). Birey okuma alışkanlığını kazandığında; ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşabilmekte, kelime hazinesini ve iletişim becerilerini geliştirebilmekte, kişiliğinin gelişimine katkı sağlayabilmekte, eleştirel bir şekilde düşünebilmekte, olaylara değişik bakış açılarıyla bakabilmektedir (Sevmez, 2009; Yılmaz, 2004). Yıldız'a (2010) göre ise okuma alışkanlığı, kişinin ilgi, merak ve ihtiyaçları ışığında öğrenme, eğlenme veya dinlenme amaçlarıyla sistemli bir şekilde vaktinin bir kısmını okuyarak geçirmesidir. Amerikan Kütüphane Derneği (American Library Association-ALA, 1978) kişinin okuma alışkanlığına sahip olma düzeyi bir yılda okuduğu kitap sayısına göre gruplandırmıştır. Bu bağlamda bir yılda hiç kitap okumayana, "okuyucu olmayan"; bir ile beş arası kitap okuyana, "az okuyan"; altı ile yirmi arası kitap okuyana, "orta düzeyde okuyan"; yirmi bir ve daha fazla kitap okuyana ise, "çok okuyan" denilmektedir (akt. Yılmaz, 1990). Dökmen (1994) ise bir kişinin okuma alışkanlığına sahip olma düzeyini bazı kriterlere göre değerlendirmektedir. Bunlar:

1. Kişinin okuduğu yayınların türü,
2. Yayınların hangi türlerini nasıl bir sıklık ve oranda okuduğu,
3. Ara vermeden tek seferde ne kadar okuduğu,
4. Okumayı yıl, hafta veya gün olarak hangi zamanlarda yeğlediği ve neleri okumaktan keyif aldığı
5. Okumaya hangi yollarla ulaştığı (satın alma, ödünç alma veya kütüphanede okuma gibi),
6. Okuma esnasında hangi okuma stratejilerini takip ettiği, müzik dinleme gibi bir işle meşgul olup olmadığı gibi unsurlardır.

Okuma alışkanlığı tek seferde değil, zaman içerisinde, sabır ve sürekli çaba gösterilerek edinilebilecek bir alışkanlıktır. Ama bir kez edinildikten sonra da bireyin yaşamının doğal bir parçasına dönüşmekte ve bir daha bırakmadığı bir özellik haline gelmektedir. Bu alışkanlık, yalnız iyi bir eğitim süreci ile meydana gelebilmektedir (Aytaş, 2005). Öğrenciler genel olarak ilköğretim döneminde okuma becerilerini geliştirir ve okumayı alışkanlık haline getirirler. Bu yüzden ilköğretimin birinci sınıfından başlamak üzere okuma becerilerinin geliştirilmesi için gerekli olan hassasiyet gösterilmelidir (MEB, 2009). Öğrencilerin okumayı sevmelerine ve alışkanlığa dönüştürmelerine yardımcıda bulunmak için birtakım prensiplere dikkat edilmelidir (Akyol, 2007). Bunlar:

- Okuma etkinlikleri öğrencinin bulunduğu kültüre ve hayat tarzına uygun olmalı

- Öğrencilerin farklı metinleri (hikâye, fabl, biyografi, şiir, bilimsel kurgu, hayal ürünü anlatım vb.) okuyarak çeşitli kültürlerle karşılaşması sağlanmalı,
- Sınıfta kitaplık oluşturmak, gazete gibi güncel kaynaklardan yararlanmak gibi öğrenmeyi olumlu şekilde etkileyen bir ortam oluşturulmalı,
- Öğrencileri okumaya güdüleyici ve meraklandırıcı faaliyetler düzenlenmeli,

Eğitim sisteminin hangi düzeyinde olursa olsun, bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin nitelikleri, eğitim verdikleri öğrenci özellikleri ile özdeşleşmektedir. Bir başka deyişle öğretmenin niteliği, öğrencilerine yansımaktadır (Saracaloğlu, 2005). Çünkü öğrenciler için öğretmenler model rolündedir. Öğrenciler öğretmenlerinin rolleriyle özdeşlik kurarak tutum ve değer kazanmaktadır. Özellikle ilköğretimin temel eğitim kademesinde, yani ilk kademesinde yer alan 6-11 yaş aralığındaki öğrencilerin gelişimsel özellikleri göz önüne alındığında; genellikle yaparak yaşayarak öğrenmekte, özellikle sınıf öğretmenleri olmak üzere çevrelerindeki büyükleri kendilerine örnek almakta, somut davranış ve kavramları çabuk öğrenmekte ve çevrelerini oldukça yakından gözlemlemektedirler. Bundan dolayı sınıf öğretmenlerinin sahip olduğu temel tutum ve davranışlar, değerler, ilgiler ve göstermiş oldukları tepkiler, öğrencileri biçimlendirmekte ve onlarda kalıcı etkiler bırakmaktadır (Yeşilyaprak, 2004).

Bu nedenle öğretmenlerin sorumluluklarının bilincinde olmaları, kitap okuma konusunda olumlu örnek oluşturmaları ve çocuğa yol gösterici olmaları gerekmektedir (Arıcı, 2008). Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'a (2007) göre çocuklar hoşlarına gittiği için, kitap okuyanlara özenip onlar gibi olmak istedikleri için; boş vakitlerini değerlendirme, hoşça vakit geçirme, öğrenim hayatlarında başarılı olma, ebeveynlerinin isteklerini yerine getirme, çevresi ve arkadaşları arasında iyi bir statüde olma sebepleriyle kitap okuyabilirler. Bundan dolayı öğretmenler, öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma bilincinde olmalı ve bu konudaki yöntemleri uygulama sorumluluklarını yerine getirmelidir (Altıntaş, 1995).

Okumanın nitelikli olarak gerçekleşmesi için yapıcı, akıcı, stratejik, motive edici ve hayat boyu sürmesi ilkelerine dikkat etmek gerekir. Ayrıca okuma bireyin ihtiyaçlarına göre oluşur ve kültürlere göre değişir. Dolayısıyla okuma, alışkanlık, görev bilinci, gündemi takip etme, zaman geçirme, kişisel zevk, mesleğine yönelik ilgilerini geliştirmek, ihtiyaç ve isteklerini gidermek ve kendini geliştirmek ve ilerletmek gibi amaçlara dönük olarak gerçekleşir. Okuma bireye bilgi kazandırmakla kalmayıp onu bireysel ve toplumsal yönlerden de etkilemektedir (Kayalan, 2002).

Okuma alışkanlığı, eleştirel düşünen ve sorgulayan bir kişiliğin meydana gelmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Eleştirmeyi ve sorgulamayı öğrenemeyen bireylerin vatandaş olarak görevlerini de düzgün bir şekilde yerine getirmesi beklenemez. Diğer bir ifadeyle okuma alışkanlığı kazanmak iyi bir vatandaş olmanın gereğidir (Çiftçi, 2007). Diğer taraftan okuma, kişisel boyutta sağlam bir kişiliğe, toplumsal boyutta verimli bir ekonomiye, demokratik bir yapıya ve sağlıklı bir topluma sahip olabilmenin en temel koşullarından birisidir (Yılmaz, 1990). Aynı zamanda okuma, çağdaş olmanın ölçütlerinden birisidir (Bircan ve Tekin, 1989).

Glover, Ronning ve Bruning'e (1990) göre ilköğretim sürecinde okuma becerisinin kazanılması, olmazsa olmaz gelişim görevlerindedir. Okuma, eğitim sürecinin başından sonuna kadar öğrencinin bilgi edinirken ve bağımsız bir şekilde öğrenirken kullandığı önemli bir beceridir. Yıllar ilerledikçe okuma, toplumsal zorunluluklara uyum sağlamak ve iş yaşamında başarıya ulaşmak için önemli araç haline gelmektedir. Öğrencilerin hepsinin okuma becerisini ve okumayla ilişkili diğer becerileri kazanmalarını sağlamak ilköğretimin esas görevidir (Güngör, 2009).

Bireyin okuma ilgisini ve alışkanlığını, bireyin evdeki yaşantısı, geçmişte edindiği okumaya olan ilgi ve alışkanlığı, tutum ve değerleri, kütüphaneyi kullanma durumu, cinsiyeti ve akademik seviyesi etkilemektedir. Bu etkenler bireysel, ailesel ve çevresel faktörler olmak üzere üç gruba ayrılabilir. Bireyin, okuma ilgisi ve alışkanlığı, ailesel ve çevresel faktörlerden olduğu kadar motivasyon, tutum gibi bireysel faktörlerden de etkilenir (Suna, 2006).

Birey, sosyal çevresinde daha çok söz sahibi olmak, başka bir ifadeyle entelektüel imajı yaratmak için okuma alışkanlığı kazanmak isteyebilir (Bınarbaşı, 2006). Okuma alışkanlığı kazanmada en önemli etken okumayı ve kitabı sevmektir. Okumayı sevmek için okuma becerisinin gelişmiş olması gerekir. Kişinin harfleri bir araya getirme becerisi kazanmaması ve yeterince okuma çalışması yapmamasından dolayı okuma güçlüğü yaşamasına bağlı olarak okumaktan yeterince zevk alamaz (Bayram, 1990). Kitap okumaya verilen değer; kitaplarla ilgili sohbetler, kitabevlerini gezmek, yeni yayınları izlemek, yeni kitaplarla ilgili olarak öğrendiklerini çevresindekilerle paylaşmak gibi faaliyetlerle belirginleşir (Güleryüz, 2006; Mete, 2012; Yıldız, 2010).

Karademir (2018) yaptığı araştırma sonucunda öğrencilerin yarıya yakınının boş zamanlarında kitap okumayı tercih ettikleri, çoğunun evlerinde kitaplık veya kitap köşesinin yer aldığı, kendileri istedikleri için ailelerinin onlara kitap satın aldıkları, kitap okumalarına teşvik eden en büyük etkenin okumayı sevmelerinin olduğu sonuçlarına

ulaşmıştır. Ancak okumayı sevdirmek için öncelikle bireyi tanımak, gelişimsel özelliklerini bilmek ve ona göre hareket etmek gerekmektedir. Dökmen'e (1994) göre, bireyi okumaya yönlendirmede yapılması gereken en önemlisi onun ihtiyaçlarını anlamak ve ilgisi doğrultusunda hareket etmektir.

Yavuzer (1998) ilk başta çocuk, rahatlıkla elde tutulabilen, genellikle olağandışı olayları anlatan küçük ve içinde kısa öyküler, ilginç resimler bulunan kitaplardan hoşlanır. 3-4 yaşlarına gelince kendisine resimli öykü kitaplarının okunmasını ister. Entelektüel gelişim ve okul deneyiminin de etkisiyle çocuklar, hayali serüvenlerden uzaklaşarak daha gerçekçi olmaya başlarlar. 6-7 yaş çocukları, içinde doğayı, hayvanı ve diğer çocukları da bulunduran kısa ve bol resimleri olan öyküleri severler.

Çocuk toplumun değer yargılarını, kültürel kalıplarını, alışkanlıklarını ilk önce ailesinden öğrenir. Okumaya değer verme ile ilgili ilk izlenimler burada oluşur (Bircan ve Tekin, 1989). Ailenin çocuğun okuma alışkanlığı kazanması açısından evde bir kitaplık oluşturmak, okul öncesi düzeyde çocuğa seviyesine uygun kitaplar okuma, kitap hediye etme, kitap fuarına götürme ve kitap seçme konusunda yardımcı olma önemli adımlardır. Ayrıca, anne ve baba kitap okuyarak onlara olumlu model olmalıdır (Dökmen, 1994; Yılmaz, 2004). Bazı araştırmaların sonuçları (Ataş, 2015; Karademir, 2018) öğrencileri kitap okumaya en çok aile bireylerinin yönlendirdiğini göstermektedir. Okuma alışkanlığının kazanılmasında okul, öğretmen, akran ilişkileri, kütüphane gibi çevresel faktörler önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte okulun fiziki şartları, öğretmenler ve yöneticiler çocukların okuma ilgilerini ve alışkanlıklarını etkileyebilir (Suna, 2006).

Öğretmenin kişiliği, eğitim durumu öğrencinin okuma ilgi ve alışkanlığının gelişimi üzerinde oldukça etkilidir (Bamberger, 1990). Kesebir Toktar (2012) yaptığı araştırma sonucunda, kitap okuma konusunda ilköğretim öğrencilerinin %52'sinin öğretmenlerine, %30,3'ünün aile büyüklerine ve %9,8'inin arkadaşlarına özendikleri sonucuna ulaşmıştır. Başka bir araştırmada (Tosunoğlu, 2002) öğrencilere kitap okuma düşüncesinin aşılmasında en büyük etkiyi öğretmenlerin (%70,7) yaptığı, aynı zamanda öğrencilere ilk kitabı verenlerin sınıf öğretmenleri (%33,0) olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Uluslararası düzeyde "Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi (Progress in International Reading Literacy Study - PIRLS)" ve "Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Program for International Student Assessment - PISA)" kapsamında okuma alanında çalışmalar gerçekleştirilmiştir. PISA programı kapsamında 2018 yılında 68 ülkede öğrencilerin okuma yazma becerileri karşılaştırılmıştır. İkinci yeterlik düzeyini ifade eden okuma yazma becerileri performans göstergelerine göre 28 ülke %77,3 olan OECD ortalamasının üzerinde yer almakta iken, 40 ülke de bu ortalamasının altındadır. Performans sıralamasında Türkiye'deki öğrencilerin okuma becerileri oranı %73,9 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla Türkiye OECD ortalamasının altında yer almaktadır. Buna karşılık Türkiye'deki öğrencilerin PISA 2018 sonuçları, PISA 2015 raporuna göre okuma becerileri alanında, ortalamasının altında kalan öğrenci oranı %13,9 azalmıştır (MEB, 2019).

Bir diğer araştırma olan PISA'nın 2009 yılında elde ettiği araştırma sonuçlarına göre Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD) ülkelerinin okuma becerileri ortalama puanını 493 olarak tespit edilmiştir. Bu araştırmada 539 ortalama puanla Güney Kore birinci sırada, 425 ortalama puanla Meksika sonuncu sırada yer almıştır. Türkiye'de öğrenim gören öğrencilerin okuma becerilerine ait ortalama puan ise 464 olup bu puanla Türkiye projede yer alan OECD ülkeleri arasında 31. sırada yer almıştır (MEB, 2010).

Alanyazın incelendiğinde, yapılan çalışmaların (Akbabaoğlu, 2019; Arı ve Demir, 2013; Arıcı, 2005; Aslantürk, 2008; Ataklı, 2000; Balcı, 2009; Batur ve ark., 2010; Bayis, 2010; Biçer, 2015; Çetinkaya, 2004; Deniz, 2015; Devci, 2019; Devrimci, 1993; Dökmen, 1994; Duran, 2018; Duran ve Sezgin, 2012; Elkatmış, 2015; Gömleksiz, 2004; Gönen ve ark., 2004; İnan, 2005; Karademir, 2018; Karaşahin, 2009; Keleş, 2006; Kuş ve Türkyılmaz, 2010; MEB, 2009; Oğuz ve ark., 2011; Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008; Saraçlı Çelik, 219; Sevmez, 2009; Şahiner, 2005; Şenyiğit, 2016; Taş, 2018; Tunç, 2018; Yalınkılıç, 2017; Yıldız, 2010; Yurtbakan, 2017) daha çok öğrencilerin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıkları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmenlerin kitap okuma ve okutma konusundaki çabaları ve öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkilerine yönelik yapılan çalışmalar sayıca (Akca, 2008; Bayis, 2010; Devrimci, 1993; İskender, 2013; Tekgül, 2013; Ülper, 2011b) ve araştırmaya katılan öğretmen sayısı bakımından azdır. Bu araştırma benzerlerine göre oldukça fazla sayıdaki bir öğretmen grubuyla gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma konusunda gösterdikleri çabaları tespit etmeyi ve bu tespitler doğrultusunda ilgililere bazı önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Araştırma sonuçlarının, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmalarındaki rolleriyle

ilgilenenler için yararlı olması, bu konuda eser hazırlayanlara katkı sağlaması ve yapılacak başka araştırmalara da ışık tutması beklenmektedir.

Problem Cümlesi

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmalarındaki rollerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki çabalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ile verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırma Modeli

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki rolünü öğretmen görüşlerine göre belirlemeyi amaçlayan bu araştırmabetimsel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Bir grubun özelliklerini belirlemek amacıyla verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalar tarama modeli ile yapılmaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2011). Tarama modeli; geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu sebeple tarama modelleri, var olan bir durumu herhangi bir şekilde etkilemeden ve değiştirmeden, kendi koşulları içinde var olduğu haliyle betimleme olanağı sağlamaktadır (Karasar, 2016).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014 – 2015 eğitim – öğretim yılında Samsun İli'ne bağlı devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Evren, araştırma sonuçlarının genelleneceği büyük gruptur. Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün istatistiklerine göre 2014 - 2015 eğitim - öğretim yılında Samsun'da görev yapan 3914 sınıf öğretmeni bulunmaktadır. Çalışma evreninin çok büyük olması bütçe, zaman, uygulamayı gerçekleştirecek ve kontrol edecek geniş bir ekibin bulunamaması gibi zorluklara neden olacağından, evrene giren tüm öğretmenlerin araştırmaya dâhil edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle örneklem alma yoluna başvurulmuştur. Örneklem, özellikleri bakımından bilgi toplamak için çalışılan ve evrenden seçilen sınırlı bir parçadır. Araştırmada örneklem belirleme aşamasında öncelikle çalışma evreninde yer alan öğretmenler, merkezi atama yönetmeliğinde yer alan eğitim bölgelerine göre iki bölgeye ayrılmıştır. Bu bakımdan öncelikle tabakalı örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Belirlenen tabakalar içerisinde öğretmenlerin araştırmaya dahil edilmesinde, görev yaptıkları okullar rasgele yöntemle belirlenmiş ve bu okullardaki öğretmenler gönüllü olarak araştırmaya dahil edilmişlerdir (Büyüköztürk ve ark., 2011).

Önemli görülen diğer bir konu da örneklemin büyüklüğüdür. Betimsel araştırmalarda örneklemden elde edilen verilerin evrene genellenebilmesi için örneklem büyüklüğünün evreni temsil edebilecek sayıda olması gerekir. Örneklemin evreni temsil yeterliliği ile ilgili, %95 kesinlik düzeyi ve tolerans gösterilebilir hata oranına göre (,05) 4000 kişilik bir evren için 351 kişilik bir örneklem grubu olması gerekmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2011). Bu çalışmada 539 sınıf öğretmeni örneklem grubunu oluşturmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları ilçelere göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1.

Araştırma Grubunu Oluşturan Sınıf Öğretmenlerinin Çalıştıkları İlçelere Göre Dağılımı

İlçe Adı	Araştırmaya Katılan Öğretmen Sayısı
Alaçam	29
Asarcık	50
Atakum	38
Ayvacık	20
Bafra	53
Canik	39
Çarşamba	98
Havza	6
İlkadım	114
Kavak	17
Ondokuzmayıs	15
Terme	5
Vezirköprü	50
Yakakent	5
Toplam	539

Veri Toplama Araçları

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmalarındaki rolünü belirlemek amacıyla Tekgül (2013) tarafından geliştirilen “İlkokul Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Sınıf Öğretmenlerinin Rolü Anketi” kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin verilere ulaşmak amacıyla 8 sorudan oluşan Kişisel Bilgiler Formu yer almaktadır. Bu kapsamda görev yapılan okula ve ilçeye, cinsiyete, mezun olunan okula, hizmet süresine, görev yapılan yere, okutulan sınıfa ve yılda kaç kitap okuduklarına ilişkin sorular hazırlanmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise, 5' li likert tipinde düzenlenmiş 23 sorudan oluşan öğretmen görüşleri anketi yer almaktadır.

Anketin güvenilirlik çalışmaları Tekgül (2013) tarafından yapılmıştır. Anketin güvenilirliğini belirlemek için güvenilirlik analizi (alpha testi) uygulanmıştır. Anketin Cronbach' Alpha güvenilirlik katsayısı 0,870 olarak bulunmuştur. Ankette yer alan “Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Kitap Okuma ve Okutma Uygulamaları Çabası”na ait maddelerin ortalamaları alınarak ulaşılan Cronbach' Alpha güvenilirlik katsayısı 0,722 şeklinde bulunmuştur. “Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığı Kazandırmadaki Etkisi”ne ait maddelerinin ortalamaları alınarak ulaşılan Cronbach' Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0,906 olarak tespit edilmiştir. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır. Cronbach' Alpha güvenilirlik katsayısı $0.60 < R^2 < 0.80$ ise oldukça güvenilir olarak kabul edildiğinden (Uzunsakal ve Yıldız, 2018, s, 19) ölçme aracının güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Öncelikle anketi uygulamak için Tekgül'den (2013) mail yoluyla izin alınmıştır. Öte yandan, örnekleme seçilen okullarda anketlerin uygulanabilmesi amacı ile Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvurularak gerekli izinler alınmış ve ardından anket 539 öğretmene uygulanmıştır. “İlkokul Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Sınıf Öğretmenlerinin Rolü Anketi”ne ait verilerin bilgisayar ortamına girilmesinde, düzenlenmiş maddelerin her biri için “hiçbir zaman” seçeneği 1, “nadiren” seçeneği 2, “bazen” seçeneği 3, “sık sık” seçeneği 4 ve “her zaman” seçeneği 5 olarak kodlanarak Excel ortamına işlenmiştir. Araştırma verilerinin analizinde, SPSS 17.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında hazırlanan anketin birinci bölümünde öğretmenlerin demografik özelliklerine (cinsiyet, mezun olunan okul türü, kıdem, çalışılan yer, okutulan sınıf ve yıl içinde okunan kitap sayısı) ilişkin yapılan analizlerde frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır.

Tekgül (2013) tarafından geliştirilip araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan “İlkokul Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Sınıf Öğretmenlerinin Rolü Anketi” nde yer alan maddeleri endi çalışmasında gruptandırdığı; 1, 2, 4, 5, 6 ve 22. soru maddelerinin ortalamalarını alarak “Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Kitap Okuma ve Okutma Uygulamaları Çabası” puanını hesapladığı ve 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,

14, 15 ve 19. maddelerin ortalamalarını alarak “Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığı Kazandırmadaki Etkisi” puanını hesapladığı görülmektedir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde alt problemlere ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

1. Sınıf öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki çabalarına ilişkin görüşleri

Sınıf öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki çabalarına ilişkin görüşlerine ait frekans ve yüzde dağılımları Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2.

Sınıf Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmadaki Çabalarına İlişkin Görüşleri

Maddeler	Hiçbir Zaman		Nadiren		Bazen		Sık Sık		Her Zaman	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Sınıf kitaplığı oluşturuyor musunuz?	1	0,2	-	-	13	2,4	47	8,7	478	88,7
2. Öğrencilere kitap aldırıyor musunuz/ almaları için tavsiyede bulunuyor musunuz?	2	0,4	19	3,5	61	11,3	139	25,8	318	59,0
4. Öğrencilerin kitap okumasında olumlu katkınız olduğunu düşünüyor musunuz?	-	-	5	0,9	66	12,2	209	38,8	259	48,1
5. Kitap okumayla ilgili verilen performans ödevinin kitap okumayı arttırdığını düşünüyor musunuz?	14	2,6	48	8,9	173	32,1	181	33,6	123	22,8
6. Derslerinizde kitap okumak için ayrıca bir zaman ayırıyor musunuz?	3	0,6	12	2,2	104	19,3	187	34,7	233	43,2
22. Kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için herhangi bir ders saati ayırıyor musunuz?	2	0,4	29	5,4	91	16,9	188	34,9	229	42,5

Tablo 3 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin “her zaman” sınıf kitaplığı oluşturduğu, öğrencilere kitap aldırıldığı/almaları için tavsiyede bulunduğu, öğrencilerin kitap okumasında olumlu katkılarından olduğunu düşündükleri, derslerinde kitap okumak için ayrıca bir zaman ayırdıkları, kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için ayrı bir ders saati ayırdıkları görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin kitap okumayla ilgili verilen performans ödevinin kitap okumayı “sık sık” artırdığını düşündüklerini görülmektedir.

2. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkilerine ilişkin görüşleri

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkilerine ilişkin görüşlerine ait frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3.*Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmadaki Etkilerine İlişkin Görüşleri*

Maddeler	Hiçbir Zaman		Nadiren		Bazen		Sık Sık		Her Zaman	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
3.Yaptığınız çalışmalar/ etkinlikler kitap okumayı arttırıyor mu?	2	0,4	9	1,7	110	20,4	234	43,4	184	34,1
7. Kitap okumayla ilgili yaptığınız çalışmalar sonucunda öğrencileriniz süreli yayınları (gazete, dergi) takip ederler mi?	74	13,7	162	30,1	200	37,1	77	14,3	26	4,8
8. Okulda ve sınıflarda hazırladığınız ilgi çekici panolar sonucunda öğrencileriniz okuma alışkanlığı kazanıyor mu?	12	2,2	51	9,5	211	39,1	214	39,7	51	9,5
9. Kitap okumayla ilgili yaptığınız çalışmalar sonucunda öğrencileriniz özet çıkarır mı, özetlerini bir araya getirir mi? (deftere, ajandaya, klasöre, kişisel dosyaya vb.)	26	4,8	82	15,2	163	30,2	168	31,2	100	18,6
10. Kitap okumayla ilgili yaptığınız çalışmalar sonucunda öğrencileriniz evlerinde kendi kitaplıklarını oluşturur mu?	29	5,4	125	23,2	205	38,0	132	24,5	48	8,9
11. Kitap okumayla ilgili yaptığınız çalışmalar sonucunda öğrencileriniz kütüphanelere gider, kitap fuarlarına gider buralardan faydalanır mı?	87	16,1	155	28,8	176	32,7	81	15,0	40	7,4
12. Kitap okumayla ilgili yaptığınız çalışmalar sonucunda öğrencileriniz kendi sözlüklerini (okuduğu kitaplardaki kelimelerden) oluşturur mu?	86	16,0	123	22,8	180	33,4	123	22,8	27	5,0
13. Kitap okumayla ilgili yaptığınız çalışmalar sonucunda öğrencileriniz ailesiyle okuma saati/zamanı oluşturur mu?	79	14,7	148	27,5	188	34,9	104	19,3	20	3,7
14. Kitap okumayla ilgili yaptığınız çalışmalar sonucunda öğrencileriniz kendi antolojisini/şiiir defterini oluşturur mu?	131	24,3	186	34,5	139	25,8	67	12,4	16	3,0
15. Kitap okumayla ilgili yaptığınız çalışmalar sonucunda öğrencileriniz parayla alacakları ilk beş şeyden biri kitap olur mu?	24	4,5	91	16,9	220	40,8	153	28,4	51	9,5
19. Sosyal alan derslerinde işlenen konularda öğrencilerin verdiği örnekler kitaplardan mıdır?	11	2,0	84	15,6	285	52,9	139	25,8	20	3,7

Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin yaptıkları çalışmaların/etkinliklerin kitap okumayı “sık sık” arttırdığını, okulda ve sınıflarda hazırladıkları ilgi çekici panolar sonucunda öğrencilerinin “sık sık” okuma alışkanlığı kazandığını ve kitap okumayla ilgili yaptıkları çalışmalar sonucunda öğrencilerinin “sık sık” özet çıkardığını ve özetlerini bir araya getirdiğini göstermektedir. Bunların yanı sıra sınıf öğretmenlerinin kitap okumayla ilgili yaptığı çalışmalar sonucunda öğrencilerinin “bazen” süreli yayınları takip ettiğini, evlerinde kendi kitaplıklarını oluşturduklarını, kütüphanelere veya kitap fuarlarına gittiklerini, kendi sözlüklerini oluşturduğunu, ailesiyle okuma saati/zamanı oluşturduklarını, parayla alacakları ilk beş şeyden birinin kitap olduğunu ve sosyal alan derslerinde işlenen konularda kitaplardan örnekler verdiklerini göstermektedir. Bunlara karşın sınıf öğretmenlerinin kitap okumayla ilgili yaptıkları çalışmalar sonucunda öğrencilerinin kendi antolojisini/şiiir defterini “nadiren” oluşturduklarını ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Sınıf öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki çabalarına ilişkin görüşlerine göre, sınıf öğretmenleri genel olarak kitap okuma ve okutma konusunda “her zaman” çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçtan yola çıkarak sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin kitap okumaları ve bunu alışkanlık haline getirmeleri için her zaman çaba gösterdikleri söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde bazı çalışmaların (Akca, 2008; Bayis, 2010; Devrimci, 1993; Güneş, 2013; İskender, 2013; Tekgül, 2013; Ülper, 2011b) bu araştırmanın sonucunu desteklediği görülmektedir.

Tekgül (2013) ilköğretim okullarında görev yapan idareci ve öğretmenlerin, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmalarına etkilerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, öğretmenlerin çok sık bir şekilde öğrencilere kitap okutabilmek için uygulamalar yaptığı sonucuna ulaşırken; İskender (2013) Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik etkinlikleri “çoğu zaman” gerçekleştirdiği sonucuna

ulaşmıştır. Güneş (2013) öğretmenlerin yaklaşık %94,4'ünün öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmaları konusunda çalışmalarda bulunduğunu tespit etmiştir.

Bu araştırmada öğretmenler öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanabilmeleri için okuma saati düzenleme, okuma ödevi verme ve öğrencilerin okudukları kitapların kaydedildiği okuma listesi oluşturma gibi etkinlikler yaptıklarını belirtmişlerdir. Akca (2008) araştırmasında, Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerinin kitap almaları konusunda çokça çaba gösterdiği ve tavsiyede bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak öğretmenlerin çok az bir kısmının kitap okuma ile ilgili çalışmalar yapmadığı, bunun için çaba harcamadığı ve çok az bir kısmının kitap okuma ile ilgili çalışmaların faydasına inanmadığı, öğrencileri kendi hallerine bıraktığı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte Türkçe öğretmenlerinin kitap okuma ile ilgili çalışmalar konusunda duyarlı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ülper (2011b) öğrencilerin okumaya güdüleyici etmenlerle karşılaşma düzeylerini öğretmen, aile, arkadaş ve kitap değişkenleri bağlamında belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada öğretmenlerin "sık sık" öğrencilerini okumaya yöneltecek davranışlar sergilediği sonucuna varmıştır. Bayis'in (2010) araştırmasında ankete katılan öğrencilerin %89,3'ünün, Suna'nın (2006) araştırmasında araştırmaya katılan öğrencilerin %89,2'sinin öğretmenlerinin kendilerini kitap okumaya yönlendirdiği görüşünde oldukları belirtilmiştir. Devrimci'nin (1993) araştırmasında da yine öğrencilerin %96'sı öğretmenlerinin kendilerini kitap okumaya yönlendirdiğini belirterek, öğretmenlerin bu yönlendirmeyi %81'inin sözlü olarak, %6'sının kitap okutarak, %8,5'inin hızlı okuma yarışı yaptırarak gerçekleştirdiğini ifade etmişlerdir. Fakat öncelikle öğretmenlerin bu alışkanlığa sahip olması gerekmektedir (Kurulgan ve Çekerol, 2008). Stanfield'e (2008) göre okuma alışkanlığı kazandırma konusunda öğretmenlerin öğrencilerine sorumluluk vermesi ve farklı yaratıcı teknikler kullanmaları gerekmektedir. Bu sonuçlara göre konu ile ilgili yapılan araştırmaların bu araştırmanın sonucunu desteklediği; diğer bir ifadeyle öğretmenlerin kitap okuma konusunda öğrencilerini yeterince destekledikleri ve yönlendirdikleri söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin kitap okumaları ve bunu alışkanlık haline getirmeleri için her zaman çaba göstermeleri, öğrencilerinin okuma becerilerini geliştirebilme adına kendilerinden beklenen performansı gösterme gayretlerinden kaynaklanabilir. Öyle ki, MEB'in (2017) belirlediği ilköğretim özel alan yeterliliklerine göre sınıf öğretmenleri, kitap okumayı sevdirmek ve okuma alışkanlığı kazandırmak için etkinlikler yapmalı, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını kazanmaları için çeşitli etkinlikleri düzenli bir biçimde uygulamalı ve öğrencilerin aileleriyle ve meslektaşlarıyla iş birliği içinde kitap okuma alışkanlığının yaygınlaştırılması için okul içinde ve okul dışında etkinlikler düzenlemelidir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin kitap okuma ve okutma konusunda çaba gösterdiklerini, bu bağlamda sınıf kitaplıkları oluşturduklarını, öğrencilere kitap aldıklarını veya almaları için tavsiyede bulduklarını, kitap okumaları için gerek ders içinde gerekse ayrı bir ders saati olarak zaman ayırdıklarını söylemek mümkündür. İlgili alanyazın incelendiğinde, bu sonucu destekleyen çalışmalara rastlanmaktadır. Deniz (2017) araştırmasında, Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığı kazandırmak için okuma saati düzenleme, öğrencilerine okudukları kitaplarının özetini yazdırma ve anlattırma, kitap okuyan öğrencilere ödül verme, sınıfa kitapla girme ve öğrencilere örnek olma, kitap okuma yarışması yapma, öğrencileri kütüphaneye götürme gibi etkinlikler yaptıklarını tespit etmiştir. Gökçe'nin (2012) çalışmasında öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi için, okulda okuma saatlerinin ve kitap okuma yarışmaları yapılması, okul/sınıf kütüphanesine yeterli sayı ve nitelikte kitap bulundurulması, en çok kitap okuyanların ödüllendirilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Aksoy'un (2014) araştırmasında da öğretmenlerin tamamına yakının sınıfında düzenli okuma saatleri yaptığı ve öğrencilerinin okuma alışkanlığı gelişimlerini takip ettiği, yaklaşık dörtte üçünün öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırırken veliler ile işbirliği yaptığı sonuçları ortaya çıkmıştır. Ancak öğrencilerin okumaya karşı ilgi ve meraklarını artırmak için öğretmenlerin üçte birinin hiçbir çalışma yapmadığı sonucu, mevcut araştırmanın sonuçlarını desteklememektedir.

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkilerine ilişkin görüşlerine göre, genel olarak öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada "bazen" etkilerinin olduğunu düşünmektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkilerinin orta seviyede olduğu söylenebilir. Benzer şekilde, Tekgül (2013) ilköğretim okullarında görev yapan idareci ve öğretmenlerin, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmalarına etkilerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, öğretmenlerin öğrencilerin kitap okumaları üzerinde orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır. Gökçe'nin (2012) çalışmasında, öğretmenlerin %63,16'sı "öğrencilerimle birlikte kitap okumak, onların okuma alışkanlığı kazanmasına katkı sağlamaktadır" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Aksoy'un (2014) çalışmasında ise öğretmenlerin üçte ikisi (%65,4) okuma saatlerinin öğrencilerinin okuma heyecanını, isteğini ve sevgisini arttırdığı görüşünde olduklarını ifade etmiştir. Yine literatürdeki bazı çalışmaların bu araştırmanın sonuçlarını desteklediği görülmektedir (Wilhelm, 1997; Lickteig ve Russell, 1993). Yalınkılıç'ın (2017) öğrencilerin okumaya güdüleyici faktörlerle karşılaşma durumlarının ve okuma alışkanlıklarının betimlenmeye çalışıldığı araştırmasında

da, öğretmenin öğrenciler açısından istendik seviyede güdüleyici bir faktör olarak görülmediği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda mevcut araştırma sonuçlarıyla alanyazındaki araştırma bulgularıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Buna karşılık mevcut araştırma sonucu ile ilgili alanyazının benzerlik göstermediği çalışmalar da bulunmaktadır. Ülper'in (2011a) öğrencilerin okumaya güdüleyici etmenlere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, ilköğretim birinci kademe öğrencileri öğretmene ilişkin etmenlerin "pek çok" düzeyde kendilerini okumaya güdülediğini belirtmişlerdir. Gökçe'nin (2012) çalışmasında, öğrencilerin kitap okumalarında büyük ölçüde (%62,36) öğretmenlerinin etkili olduğu görüşünde oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Arıcı'nın (2005) araştırmasında da, yine öğrenciler kendilerine kitap okuma alışkanlığını kazandıran kişinin en yüksek oranla (%57,3) öğretmenleri olduğunu belirtmişlerdir. Kesebir Toktar'ın (2012) Edirne il merkezinde yer alan ilköğretim okullarında öğrenim gören 1. kademe öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını incelemek amacıyla yürüttüğü çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin kendilerini kitap okumaya özendiren kişi olarak en çok (%52) öğretmenlerini belirttikleri sonucuna ulaşmıştır. Tosunoğlu (2002) da ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin okuma eğilimlerini belirleme ve bunların oluşumuna katkı sağlayan faktörleri ortaya çıkarma amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında yine, çocukların okuma alışkanlığı konusunda en çok etkiyi yapanların öğretmenler (%70,8) olduğu sonucuna ulaşmıştır. Suna (2006) ise araştırmasında, öğretmenlerin öğrencilerini okumaya yönlendirmesinin öğrencilerinin okuma ilgisi düzeyini etkilediği sonucuna varırken; benzer şekilde Güneş (2013) de araştırmasında öğretmenlerin, öğrencilerini okumaya karşı güdüleyici çalışmalarda bulunmalarının öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına olumlu yönde etki ettiği sonucuna varmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkılarak sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkileri konusunda bazı sonuçlar bu araştırmanın sonuçlarını desteklerken, bazıları önemli oranda farklılıklar göstermektedir. Bunun nedeni çalışılan grupların özelliklerinden kaynaklanabilir. Bu çalışmalardan yola çıkılarak sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkilerinin, üzerinde çalışılan öğretmen grubundan, öğretmenlerin çalıştıkları bölgenin sosyo-ekonomik şartlarından ve araştırmacıların kullandıkları yöntemlerden kaynaklandığı söylenebilir. Araştırmanın bu bağlamda yeni yapılacak araştırmalar için farklı bir bakış açısı kazandıracığı; konu ile ilgili yapılacak araştırmalarda ele alınacak boyutlar konusunda fikir verebileceği düşünülmektedir.

ÖNERİLER

1. Alanında uzman kişiler tarafından okullarda, öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik, okuma alışkanlığı kazanmanın, önemi ve bu konuda yapılabilecek etkinlikler ile ilgili seminer ve konferanslar verilebilir.
2. Sınıf öğretmenleri, birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmek adına sınıf kitaplıklarını ilgi çekici kitaplarla zenginleştirebilir, öğrencilerini kütüphanelere ve kitap fuarlarına götürebilirler.
3. Okullara yazar ve şairler davet edilerek kitap ve okuma konusunda öğrencilerde farkındalık oluşturulabilir.
4. Okuma alışkanlığı konusundaki durumu daha iyi görmek amacıyla benzeri çalışmalar farklı illerde, hatta Türkiye genelinde ve farklı branşlardaki öğretmenlerle de yapılabilir.
5. Aynı amaca dönük anket dışında başka nicel ve nitel ölçme araçları kullanılarak başka araştırmalar yapılabilir.
6. Okuma düzeyi ve alışkanlıklarıyla ilgili uluslararası araştırmalarda ülkemizin düzeyinin düşük olmasının nedenlerine yönelik araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akbabaoğlu, M. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri, okuma motivasyonları ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının incelenmesi: Afyonkarahisar ili örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Erişim No. 548217).
- Akca, Ç. (2008). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin rolü* (Yüksek lisans tezi). (Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 220415).
- Aksaçlıoğlu, A. G., & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Aksoy, E. (2014). *İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 357724).

- Akyol, H. (2007). *Okuma*. A. Kırkılıç ve H. Akyol (Ed.). İlköğretimde Türkçe öğretimi (s. 15-48) içinde. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Altıntaş, E. (1995). Okuma alışkanlığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 59-64.
- Arı, E., & Demir, M. K. (2013). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128.
- Arıcı, A. F. (2005). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma durumları (beceri- ilgi- alışkanlık- eğilim)* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 162923).
- Arıcı, A. F. (2008). Okumayı niye sevmiyoruz? Üniversite öğrencileri ile mülakatlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 91-100.
- Aslantürk, E. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından erişildi. (Erişim No. 219896).
- Ataklı, A. (2000). The views of classroom teachers on the reading habits in Turkey. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 20-28.
- Ataş, M. (2015). *İlkokul öğrencilerinin okuma motivasyonlarının bazı değişkenler bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 381097).
- Aytaş, G. (2005). Okuma eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 461-470.
- Balci, A. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 228411).
- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme*. (B. Çapar, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı. (Orijinal yayın tarihi, 1975).
- Batur, Z., Gülveren, H., & Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: uşak eğitim fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 32-49. doi:10.12780/UUSB61
- Bayis, S. (2010). *4. 5. 6. ve 7. sınıf ilköğretim öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıklarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 267421).
- Bayram, O. (1990). *İlkokul çağı çocuklarının okuma alışkanlığı ve Yenimahalle ilçe halk kütüphanesi gezici kütüphane hizmeti* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından erişildi. (Erişim No. 12432).
- Biçer, A. (2015). *Okul öncesi öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından erişildi (Erişim No. 189268).
- Bınarbaşı, F. (2006). *Üniversite öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 189268).
- Bircan, İ., & Tekin, M. (1989). Türkiye’de okuma alışkanlığının azalması sorunu ve çözüm yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(1), 393-410. doi:10.1501/Egifak_0000000883
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çetinkaya, S. (2004). *Afyon merkezindeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 144029).
- Çiftçi, Ö. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretim programında belirtilen okuduğunu anlamaya ilgili kazanımlara ulaşma düzeyinin belirlenmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından erişildi (Erişim No. 205208).
- Coşkun, E. (2002) Okumanın hayatımızdaki yeri ve okuma sürecinin oluşumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 11, 231-244.
- Deniz, A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığının geliştirilmesi üzerine Türkçe öğretmenlerinin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 486355).
- Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 3(2), 46-64.
- Deveci, C. (2019). *İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ile Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ve Bu Sürece İlişkin Öğretmen Görüşleri* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 549037).
- Devrimci, H. (1993). *İlkokul 5. sınıf çocuklarında okuma alışkanlığının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 31510).
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Duran, E., & Sezgin, B. (2012). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının ve ilgilerinin belirlenmesi. *Turkish Studies*, 7(4), 1649-1662. doi:10.7827/TurkishStudies.3498
- Duran, T. (2018). *İlkokul öğrencilerinin yazma eğilimlerinin ve okuma alışkanlıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 543928).
- Elkatmış, M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1223-1240.
- Glover, J. A., Ronning Royce, R., & Bruning Roger H. (1990). *Cognitive Psychology for Teachers*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21.
- Gönen, M., Öncü, E., & Işitan, S. (2004). İlköğretim 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 32(164), 7-34.
- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Güneş, A. (2013). *Türkiye’de köy ilköğretim okul kütüphaneleri ve okuma alışkanlığı: Kastamonu ili örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 551464).
- Güneş, F. (2000). *Okuma - Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güngör, E. (2009). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 241470).
- İnan, D. D. (2005). *İlköğretim I. kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 188717).
- İskender, H. (2013) *Türkçe öğretmenlerinin okuma ilgileri ve öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik etkinlikleri üzerine bir araştırma (Trabzon ili örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 344499).
- Karademir, M. (2018). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının düzeyi nedir?* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 550568).
- Karavaşin, M. (2009). *İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Okuma Kültürlerinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Katrancı, M. (2015). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin kitap okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(2), 49-62. doi:10.16916/aded.41165
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kayalan, M. (2002). *Etkili Ve Hızlı Okuma Sanatı*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 187641).
- Kesibir Toktar, E. (2012) *Edirne ili merkez ilçesinde bulunan ilköğretim 1. kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve kütüphane kullanımları* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 320952).
- Koç, S., & Müftüoğlu, G. (1998). *Dinleme ve okuma öğretimi*. S. Topbaş (Ed.). Türkçe öğretimi (s. 53-70) içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kurulgan, M., & Çekerol, G. S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237- 258.
- Kuş, Z., & Türkyılmaz, M. (2010). Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmeni adaylarının okuma durumları: (İlgi, alışkanlık ve okuma stratejilerini kullanım düzeyleri). *Türk Kütüphaneciliği*, 24(1), 11-32.
- Lickteig, M. J., & Russel, J. F. (1993). Elementary teachers' read-aloud practice. *Reading Teacher*, 30, 202-208.
- Mete, G. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma (Malatya ili örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 43-66.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. (2010). *Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) 2009 Ulusal Ön Raporu*. Erişim adresi: <http://earged.meb.gov.tr/dosyalar/pisa/pisa2009rapor.pdf>

- Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yeterlikleri ve Kalite Geliştirme Dairesi Başkanlığı. (2017). *İlköğretim Özel Alan Yeterlikleri*. Erişim adresi: <https://oygm.meb.gov.tr/www/ilkogretim-ozel-alan-yeterlikleri/icerik/257>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu: 1-5. Sınıflar*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). *PISA 2018 Türkiye Raporu*, Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi: 10
- Oğuz, E., Yalınkılıç, K., & Ülper H. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 569-582
- Öz, M. F. (2011). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M., Bağcı, H., & Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 117-136.
- Şahiner, Y. (2005). *İlk ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin okuma alışkanlıkları ve bu alışkanlıkları etkileyen faktörler (Elmadağ ilçesi örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 204613).
- Saracaloğlu, A. S. (2005) Beden eğitimi öğretmeni adaylarının araştırmaya yönelik tutumları ve deneyimleri ile araştırma başarıları arasındaki ilişki. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4), 13-32.
- Saraçlı Çelik, S. (2019). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin doğru ve akıcı sessiz sözcük okuma düzeyinin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi ve okuma motivasyonu ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 591089).
- Şenyiğit, Ç. (2016). *Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin ve kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Erişim No. 430744).
- Sevmez, H. (2009). *Türkçe öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanımı üzerine bir inceleme (SÜ Eğitim fakültesi örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 249828).
- Stanfield, G. M. (2008). Incentives: The Effect on reading attitude and reading behaviors of third grade students. *The Corinthian*, 9(1), 8.
- Suna, Ç. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını etkileyen etmenlerin analitik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 187992).
- Taş, H. (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve tercihleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(3), 1947-1975.
- Tekgül, K. (2013). *İdareci ve öğretmenlerin öğrencilerde kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine yönelik düşüncelerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 327664).
- Tosunoğlu, M. (2002). Türkçe öğretiminde okuma alışkanlığı ve çocukların okuma eğilimleri. *Türk Dili*, 2(609), 547-563.
- Tunç, T. C. (2018). *Sınıf Öğretmenlerinin Okumaya Karşı Tutumları ve Okuma Alışkanlıkları* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 526667).
- Ülper, H. (2011a). Öğrenci açısından okumaya güdüleyici etmenler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 941-960.
- Ülper, H. (2011b). Öğrencilerin, okumaya isteklendirici etmenlerle karşılaşma durumu: Öğretmen, aile, arkadaş ve kitap boyutları üzerinden bir araştırma. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 221-237.
- Uluğ, F. (1995). *Okulda Başarı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Uzunsakal, E, & Yıldız, D. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Wilhelm, J. D. (1997). *You Gotta Be the Book: Teaching Engaged and Reflective Reading With Adolescents*. New York: Teachers College Press.
- Yalınkılıç, K. (2017). Öğrencilerin okumaya karşı güdüleyici etmenlerle karşılaşma durumları ve okuma alışkanlıklarına ilişkin görünümleri. *Researcher: Social Science Studies*, 5(4), 423-434. doi:10.18301/rss.509
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, B. (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Pegem A Yayınları.

- Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 279666).
- Yılmaz, B. (1990). *Okuma alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Erişim No. 12524).
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.
- Yurtbakan, E. (2017). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından erişildi (Erişim No. 472015).